LXXXIII. *Item* AUGUSTINUS de Peccatorum meritis, & remiſſ. *lib.* 2. *c.* 34. [c. an. 412. *in Africa.*]

SIcut primi homines poſteà juſtè vivendo meritò creduntur per Domini ſanguinem ab extremo judicio liberati, non tamen in illa vita meruerunt ad Paradiſum revocari; ſic & caro peccati, etiam ſi remiſſis peccatis homo in ea juſtè vixerit, non continuò meretur eam mortem non perpeti, quam traxit de propagine peccati. Tale aliquid nobis inſinuatum eſt de Patriarcha David in libro Regnorum [y]: ad quem Propheta cùm miſſus eſſet, eique propter peccatum, quod admiſerat, eventura mala ex iracundia Dei comminaretur; confeſſione peccati veniam meruit, reſpondente Propheta, quòd illud ei flagitium, facinúſque remiſſum ſit: & tamen conſecuta ſunt, quæ Deus fuerat comminatus, ut ſic humiliaretur à filio. Quare & nunc α dicitur, ſi Deus propter peccatum, illud fuerat comminatus; cur dimiſſo peccato, quod erat minatus, implevit? niſi quia rectiſſimè, ſi ſic dictum fuerit, reſpondebitur, remiſſionem illam peccati factam, ne homo à percipienda vita impediretur æterna; ſubſecutum verò illius comminationis effectum, ut pietas hominis in illa humilitate exerceretur, atque probaretur. Sic & mortem corporis propter hoc peccatum Deus homini inflixit: & poſt peccatorum remiſſionem propter exercendam juſtitiam non ademit.

[y] 2. *Reg.* 12.

¶ CORR. ROM. α *Quare & nunc.*] In originali legitur, *Quare & hic non dicitur.* Sed ob Gloſſam non eſt mutatum. Alia verò multa ex eodem funt emendata.

LXXXIV. IDEM in Homil. de Pœnit. [z] [fortè c. an. 401. *ibid.*]

Doloris menſura potiùs, quàm temporis in actione Pœnitentiæ conſideranda eſt.

[z] In Enchiridio, *c.* 65.

VII. PARS.
[a] *Sent.* 4. *diſt.* 20. Polyc. *l.* 6. *tit.* 20. Anſel. *l.* 11. *c.* 144. Ivo, *p.* 2. *c.* 4. & *p.* 15. *c.* 23.
[b] *Pſal.* 50.
[c] *Sent.* 4. *diſt.* 17. Eugyppus, *tom.* 1. *p.* 125.

IN actione [a] Pœnitentiæ, ubi tale crimen commiſſum eſt, ut is, qui commiſit, à Chriſti etiam corpore ſeparetur; non tam conſideranda eſt menſura temporis, quàm doloris [b]: *Cor enim contritum, & humiliatum Deus non ſpernit.* Verùm, quia plerumque dolor alterius cordis occultus eſt alteri, neque in aliorum notitiam niſi per verba α, vel quæcumque alia ſigna procedit, cùm ſit coram illo, cui dicitur: *gemitus meus à te non eſt abſconditus*; rectè conſtituuntur ab his, qui Eccleſiæ præſunt, tempora pœnitentiæ, ut ſatisfiat etiam Eccleſiæ, in qua remittuntur ipſa peccata. Extra eam quippe non remittuntur. Ergo β cùm tanta eſt [c] plaga peccati, atque impetus morbi, ut medicamenta corporis & ſanguinis Domini differenda ſint, autoritate Antiſtitis debet ab altario removeri ad agendam pœnitentiam, & eadem autoritate reconciliari.

¶ CORR. ROM. α *Niſi per verba.*] Ab originali abeſt dictio, *niſi:* ſed habita eſt ratio Gloſſæ.

β *Ergo.*] Hæc non ſunt in Enchiridio, ſed *in Epiſt.* 118. ad Januarium, ſub alterius perſona. Ita enim loquitur: *Alius contrà: immò, inquit, ſi tanta eſt plaga peccati, &c.*

LXXXV. IDEM in eadem Homil. quinquageſima, *c.* 11 [d]. [c. an. 415. *ibid.*]

[d] Et in lib. de pœnitentiæ medicina, *c.* 2.
[e] Beda ad *Eph.* 5. *Sent.* 4. *diſt.* 17. Ivo, *p.* 15. *c.* 24.
[f] *al.* medicina, ſed tamen medicinæ ſententiam.
[g] *Abeſt ab orig.*
[h] II. *q.* 1. *multi.*

JUdicet ſeipſum [e] homo in iſtis voluntate, dum poteſt, & mores convertat in melius: ne cùm jam non poterit, etiam præter voluntatem à Domino judicetur. Et cùm in ſe protulerit ſeveriſſimæ medicinæ [f] ſententiam; veniat ad Antiſtites, per quos illi claves in Eccleſia miniſtrantur, & tamquam bonus incipiens jam eſſe filius, maternorum membrorum ordine cuſtodito, à Præpoſitis ſacrorum accipiat ſatisfactionis ſuæ modum, ut in offerendo ſacrificio contribulati cordis devotus, & ſupplex, id tamen agat, quod non ſolùm ipſi proſit ad recipiendam ſalutem, ſed etiam ceteris ad exemplum: ut ſi peccatum ejus non ſolùm in gravi ejus malo, ſed etiam in tanto [g] ſcandalo eſt aliorum, atque hoc expedire utilitati Eccleſiæ videtur Antiſtiti; in notitia multorum, vel etiam totius plebis agere pœnitentiam non recuſet, non reſiſtat, non lethali & mortiferæ plagæ per pudorem addat tumorem. *& infrà.* Multi enim [h] corriguntur, ut Petrus: multi tolerantur, ut Judas, &c.

LXXXVI. *Item* HIERONYMUS [i]. [fortè c. an. 410.]

Mortificatio vitiorum magis, quàm abſtinentia ciborum, pœnitenti neceſſaria eſt.

[i] Alcuinus de Eccleſiaſticis Officiis, *c.* de capite jejunii.
[k] *Sent.* 4. *diſt.* 20. Polyc. *l.* 6. *tit.* 20. Anſel. *l.* 11. *c.* 145. Burch. *l.* 19. *c.* 31. Ivo, *p.* 15. *c.* 49.
[l] attentè.

MEnſuram [k] autem [6] temporis in agenda Pœnitentia idcircò non ſatis aperte [l] prædixit Canones pro unoquoque crimine, ut de ſingulis dicant, qualiter unumquodque emendandum ſit; ſed magis in arbitrio Sacerdotis intelligentis relinquendum ſtatuunt: quia apud Deum non tam valet menſura temporis, quàm doloris; nec abſtinentia tantùm ciborum, quàm mortificatio vitiorum. Propter quod ipſa tempora Pœnitentiæ pro fide, & converſatione Pœnitentium abbrevianda præcipiunt, & pro negligentia protelanda. Extant tamen pro quibuſdam culpis pœnitentiæ modi impoſiti, juxta quos ceteræ perpendendæ ſunt culpæ; cùm ſit facilè per eoſdem modos vindictam, & cenſuram Canonum æſtimare.

¶ CORR. ROM.] Caput hoc, quod Burchardus etiam, & Ivo citant ex dictis B. Hieronymi, Beatus Rhenanus in ſuis adnotationibus in Tertullianum teſtatur ſe legiſſe in antiquo Pœnitentiali. Et ex eo, ac ceteris Collectoribus nonnulla ſunt emendata; & poſtrema clauſula etiam aucta. Sententia autem habetur etiam 7. Capit. *c.* 12. & in Epiſtola Baſilii ad Amphilochium, *c.* 2. & in Synodo Metenſi, anni 859. *cap.* 10.

¶ PITH. [6] *Menſuram autem.*] Fulbert. in Epiſt. Clem. 2. ad Jacob. Volaterr. *p.* 474.

LXXXVII. *Item* JOANNES CHRYSOSTOMUS: id eſt, Autor Operis Imperfecti in Matthæum, *homilia* 40. [c. an. 400.]

QUis aliquando vidit Clericum citò pœnitentiam agentem? Sed, & ſi deprehenſus humiliaverit ſe; non ideò dolet, quia peccavit: ſed confunditur, quia perdidit gloriam ſuam.

HIS autoritatibus [m] aſſeritur neminem ſine pœnitentia, & confeſſione propriæ vocis à peccatis poſſe mundari. Unde præmiſſæ autoritates, quibus videbatur probari, ſola contritione cordis veniam præſtari, aliter interpretandæ ſunt, quàm ab eis exponantur. Negationem [n] namque Petri ſecuta eſt ſatisfactio lachrymarum, & trina confeſſio Dominicæ dilectionis, quâ penitùs delevit peccatum trinæ negationis. Non ergo neceſſaria ſibi erat certa ſatisfactio peccati: cujus totum vitæ tempus, obedientiæ impendebatur ſui Conditoris. Imitabatur enim illud Propheticum [o]: *Declina à malo, & fac bonum.* & illud Eſaiæ [p]: *Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas*, &c. Ampliùs horum nihil à peccatore exigitur. Non ergo illâ autoritate Leonis Papæ ſatisfactio pœnitentiæ α negatur eſſe neceſſaria cuilibet delinquenti; ſed ei tantùm, qui Beatum Petrum imitatus, huic ſeculo penitùs abrenuntiat, & cunctorum vitiorum fomitem in ſe funditùs mortificat. §. 1. Item illud Joannis Chryſoſtomi [q] α: [Lavent [r] lachrymæ delictum, quod pudor eſt voce confiteri.] & illud aliud, quod ſcribitur in Epiſtola ad Hebræos [s]: [Non tibi dico, ut te prodas in publicum, neque ut te apud alios accuſes: ſed obedire te volo Prophetæ dicenti [t]: *Revela Domino viam tuam.* Ante Deum ergo tua confitere peccata; apud verum Judicem cum oratione delicta tua pronuntia, non linguâ β, ſed conſcientiæ tuæ memoriâ: & tunc demùm ſpera miſericordiam te poſſe conſequi: ſi habueris in mente peccata tua continuè, malum numquam adversùs proximum tuum in corde retinebis] non ita intelligendum eſt, ut ſine confeſſione oris peccata dicantur dimitti, ſed ſine publica ſatisfactione. Secreta namque peccata, ſecreta confeſſione, & occulta ſatisfactione purgantur; nec eſt neceſſe, ut quæ ſemel Sacerdoti confeſſi fuerimus, denuò confiteamur; ſed linguâ cordis, non carnis apud Judicem verum ea jugiter confiteri debemus. Hinc etiam idem Joannes Chryſoſtomus ait [u]: [Nunc autem ſi recorderis peccatorum tuorum, & frequenter γ ea in conſpectu Dei pronunties, & pro eis clementiam ejus depreceris; citiùs illa delebis. Si autem nunc obliviſcaris peccatorum tuorum; tunc eorum recordaberis, & nolens, quando in toto Mundo publicabuntur, & in conſpectu proferentur omnium tam amicorum tuorum, quàm inimicorum, & ſanctorum Angelorum, Cæleſtiúmque Virtutum. Non enim ad David ſolùm dicebat [x]: Quæ tu ſecretò feciſti, ego cunctis manifeſtabo: ſed etiam ad omnes nos hoc dicitur.] §. 2. Similiter & illud Proſperi intelligitur [y]: [Qui crimen ſuum ultrò cognoſcunt, & aut illud propriis confeſſionibus produnt, aut neſcientibus aliis, quales occulti ſunt, &c.] [aliis neſcientibus] id eſt, occulta confeſſione iſtis peccatum ſuum confitentibus, non publicè illud manifeſtantibus. Item illud Prophetæ [z]: *Dixi* [a], *confitebor, & tu remiſiſti*; id eſt, remiſſibilem judicaſti [b], *impietatem peccati mei.* Ita & illud Auguſtini intelligitur [c]: [Magna pietas Dei, ut ad ſolam promiſſionem peccata dimiſerit,] id eſt, remiſſibilia judicaverit [d]. Item ibidem: [Votum pro opere reputatur, cùm deeſt facultas operis.] Unde votum confeſſionis reputatur pro opere vocis, cùm deeſt facultas confeſſionis. Idem [e] [voluntas remuneratur, non opus] ita intelligitur, voluntas facit opus remunerabile, non opus voluntatem. Item illud [f]. [In quacumque hora peccator converſus fuerit, &c.] converti dicitur, qui omnino vertitur: omnino vertitur, cujus opus, vox, & cogitatio ita mortificationi defudat peccati, ſicut priùs ſervierat iniquitati. Ita intelligitur & illud [g]: [convertimini ad me, &c.] Item [ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta] eis dicitur, qui nulla interiori ſatisfactione præcedente, ſed ſola exteriori ſe Deum poſſe placare confidunt. Item [h] cuncta, quæ de Leproſis mundatis, vel de Lazaro refuſcitato inducuntur, ad contritionem cordis, non ad veniam remiſſionis referenda ſunt. Obſtinatio enim animi, & confeſſionis contemptus, quædam mors eſt impietatis, & lepra ſuperbiæ, à qua quiſque reviviſcit, dum ſibi per gratiam dolor delicti, & votum confeſſionis inſpiratur. §. 3. Ad hunc etiam articulum pertinent ea, quæ de viventibus, vel in luce ambulantibus, vel dilectionem Dei habentibus, vel de habitaculis [i] Spiritûs ſancti factis dicta ſunt: ut hæc omnia quiſque dicatur affecutus ex cordis contritione, quam habet, non ex plenaria peccati remiſſione, quam nondum invenit. Sicut enim in Baptiſmo remittitur peccatum, & tamen ejus pœna reſervatur; ſic per contritionem cordis quiſque à Deo refuſcitari dicitur: licet adhuc reatu peccati teneatur. Non ergo præmiſſis autoritatibus, vel argumentis, ſine confeſſione oris, & ſatisfactione operis aliquis probatur à peccato mundari.

[m] GRATIAN. *VIII. PARS. Sent.* 4. *diſt.* 17.
[n] *Luc.* 22.
[o] *Pſal.* 36.
[p] *Eſa.* 55.
[q] Ambroſii, [Lavent *ſupr. eâd.*
[r] *c. lavent.*
[s] *Sent.* 4. *diſt.* 17.
[t] Jo. Chryſoſt. *Hom.* 31. in Epiſt. ad Hebr.
[u] *Pſal.* 36.
[x] Supr. *eâd. facilius.*
[y] *Pſal.* 31.
[z] Sup. *eâd. dixi.*
[a] *al.* indicaſti.
[b] Sup. *eâd. magna.*
[c] *al.* indicaverit.
[d] Sup. *eâd. ſi cui.*
[e] Sup. *eâd. faciliùs.*
[f] *Ezech.* 33.
[g] Sup. *eâd. convertimini*, & *ſcindite.*
[h] Ibidem.
[i] *al.* habitaculum.

[k] *2. Pars. Sup. in hoc vod. tractatu Gratiani, ex Hom.* 31. *ad Heb.*
[l] Sup. *eâd. facilius.*
[m] *Jac.* 5.
[n] *Jac.* 5.
[o] Suprà *eâd. tres. §. omnis.* & infrà *de conſecr. diſt.* 4. *c. omnis.*
[p] *Iſa.* 2.
[q] *Ad c.* 11. Infrà *de conſecr. diſt.* 4. *ſine pœnitentia. Sent.* 4. *diſt.* 4.
[r] *al.* ex corde profeſſionem.
[s] Suprà *nullus debitæ.*
[t] Infrà *diſt.* 3. *pœnitentia.*
[u] In Lib. *de vera & falſa pœnitentia.*
[x] *Sumpta ſententia, non verba.*
[y] *Luc.* 18.
[z] *Dan.* 4.
[a] *Jonæ* 3.
[b] *Sent.* 4. *diſt.* 17. Beda *ad c.* 8. *Lucæ*, ex *Aug. & ad c.* 5. *Marci*, & *ibi* Gloſſ. ord.
[c] 3. *Pars.*
[d] Sup. *eâd. multiplex.*
[e] Sup. *eâd. agite.*
[f] Sup. *eâd. verbum.*
[g] *Matth.* 9.
[h] *al.* vita.
[i] *Ex Levit.* 27.
[k] *al.* vovendo conſecraverit.

§. 4. Econtrà autoritas illa Joannis Chryſoſtomi [k], & Proſperi [l], contra mentem autoris extorta videtur. Non enim dicitur [non dico tibi, ut te publicè accuſes,] ſed [non dico tibi, ut apud alios te accuſes.] Sic & Proſper non ait [omnibus] ſed ſimpliciter [aliis neſcientibus.] Unde evidentiſſimè [δ] datur intelligi, quòd ſine confeſſione oris [m] peccata poſſunt deleri. Ea verò, quæ ad exhortationem pœnitentiæ, & confeſſionis dicta ſunt, non huic ſententiæ contraire videntur. Vel enim ſunt verba exhortationis, non juſſionis, ſicut illud [n]: *Confitemini alterutrum peccata veſtra, &c.* vel ſi qua jubendo ſunt dicta, non ad oris confeſſionem, ſed cordis; non ad exteriorem ſatisfactionem, ſed interiorem referenda ſunt. §. 5. Eſt enim Pœnitentia alia interior, alia exterior. Interior pœnitentia eſt illa, de qua Auguſtinus ait [o]: [Omnis, qui ſuæ voluntatis arbiter conſtitutus eſt, non poteſt inchoare novam vitam, niſi pœniteat eum veteris vitæ.] Item de eadem Petrus in actibus Apoſtolorum legitur dixiſſe [p]: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrûm.* Quod de interiori Pœnitentia, non exteriori dictum accipitur. De exteriori verò pœnitentia Ambroſius ait ſuper Epiſtolam ad Romanos [q]: [Gratia Dei in Baptiſmate non quærit gemitum, vel planctum, non opus aliquod; ſed ſolùm contritionem cordis [r], & omnia gratis condonat.] Quæcumque ergo de Pœnitentia jubendo dicta ſunt; non ad exteriorem, ut diximus, ſed interiorem referenda ſunt; ſine qua nullus umquam Deo reconciliari poterit.

§. 6. Illud autem Auguſtini [s], quo quiſque negatur veniam poſſe conſequi, niſi priùs quantulamcumque peccati ſolverit pœnam, non huic ſententiæ invenitur adverſum. Nullus enim aſſeritur à peccato mundari, niſi peccati paſſus fuerit pœnam. Sed aliud eſt, peccatum Sacerdoti confiteri, & ejus arbitrio de peccato ſatisfacere: atque aliud, Deo corde confiteri, & ſecreta ſatisfactione peccatum in ſeipſo punire. Eſt enim Pœnitentia [t] (ut ait Auguſtinus [u]) dolor cordis, quo quiſque in ſe punit, quod deliquit. De hac iterùm ſatisfactione idem ait in Pſalmum 50. exponens: [*Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco.* Tu ne punias, quia ego punio: ignoſce, quia ego agnoſco.] & infrà [x]. [Sic Deus miſericordiam dat, ut fervet veritatem, ut non peccata ejus ſint impunita, cui ignoſcit. Ignoſcit enim ſeipſum punienti. Miſericordia eſt, quòd homo liberatur; veritas, quòd peccatum punitur.] Idem in Pſalmum 84. [*Veritas de terra orta eſt:*] id eſt, confeſſio ab homine, ut ſe accuſet; & ſic juſtitia de Cælo proſpexit, ut Publicanus [y] confitens rediit juſtificatus: juſtitia de Cælo proſpexit: quaſi Deus dicat, parcamus huic, quia non parcit ſibi: ignoſcamus, quia agnoſcit.] & infrà. [De Cælo ergo juſtitia proſpexit, id eſt, à Deo data eſt juſtificatio confitenti.] §. 7. Hæc ergo ſecreta ſatisfactio levium, ſive occultorum criminum Deo offerenda eſt: nec ſine pœna relaxari probantur, quæ ſic expiari creduntur. Ea verò, quæ de publica ſatisfactione, vel oris confeſſione dicuntur, in publicis & manifeſtis criminibus intelligenda ſunt. Peccata namque Nabuchodonoſor [z], quæ Propheta miſericordiis, & eleëmoſynis redimi ſuaſit, peccata quoque Ninivitarum [a], quæ publicâ ſatisfactione expiata ſunt, cunctis nota erant. Et publica noxa (ut Auguſtinus [b] teſtatur) publico eget remedio. §. 8. Præmiſſis itaque autoritatibus pro manifeſtis criminibus manifeſta probatur offerenda ſatisfactio, & oris confeſſio. Latentia verò peccata non probantur Sacerdoti neceſſariò confitenda, & ejus arbitrio expianda.

§. 9. Econtrà ea, quæ in aſſertione hujus ſententiæ dicta ſunt, partim veritate nituntur, partim pondere carent. Sine contritione etenim cordis, nullum peccatum poſſe dimitti, occulta verò peccata ſecretâ ſatisfactione, publica quoque manifeſtâ pœnitentiâ expiari debere firmiſſimâ conſtat ratione ſubnixum. Porrò ſine confeſſione oris, ſi facultas conſtendi non defuerit, aliquod grave delictum expiari, autoritati penitùs probatur adverſum. Quomodo enim ſecundùm autoritatem Leonis Papæ [c] ſine ſupplicationibus Sacerdotum indulgentia nequit obtineri, ſi ſine oris confeſſione à peccato poſſumus emundari? Quis enim ſupplicabit pro peccato, quod neſcit? §. 10. Item, quomodo ſecundùm Auguſtinum [d] fruſtrat claves Eccleſiæ, qui ſine arbitrio Sacerdotis pœnitentiam agit, ſi ſine oris confeſſione, criminis indulgentiam impetrat? §. 11. Item. Quomodo ſecundùm Ambroſium [e] jus ligandi & ſolvendi ſolis Sacerdotibus à Domino creditur eſſe permiſſum; ſi quiſque ſuo arbitrio ſeipſum peccando ligat, vel ſecretâ pœnitentiâ, ſecundùm Proſperum, in ſeipſum ſententiam profert excommunicationis, atque poſt ſatisfactionem, abſque Sacerdotali judicio ſeipſum Deo, vel altari ejus reconciliat? §. 12. Non ſunt hæc præmiſſis autoritatibus conſentanea: ſed multorum exemplis probantur adverſa. Filiam namque Archiſynagogi [f] turbis ejectis Dominus ſuſcitavit: non tamen, niſi præſentibus patre & matre puellæ, Petro quoque, Jacobo, & Joanne, vitæ [g] reddita eſt. In quo moraliter inſtruimur, ut ſecreta peccata, quæ per mortem puellæ intelliguntur, non niſi ſupplicationibus Eccleſiæ, quæ per patrem & matrem puellæ deſignantur, & Sacerdotum miniſterio, qui per Petrum, & ceteros intelliguntur, à Domino exiſtimentur dimitti. §. 13. Item in Levitico [h], Qui domum ſuam, vel agrum Domino voverit, vel conſecraverit [i], non poteſt eam redimere, niſi ſiclo ſanctuarii; Sacerdote quoque (non ipſo) ſupputante annorum numerum uſque ad jubilæum. In quo ſimiliter docemur, quòd quicùmque domum conſcientiæ, vel agrum converſationis per Pœnitentiam Domino offerre, atque pretio bonorum operum de vana vitæ ſuæ converſatione ſeipſum redimere voluerit; non poteſt hoc facere, niſi ſiclo ſanctuarii, id eſt, operibus Pœnitentiæ, ſacrâ Scripturâ [k] præfixis. Unde venientibus [l] ad ſe turbis B. Joannes non ait ſimpliciter, facite pœnitentiam, vel fructus pœnitentiæ, ſed addit [dignos:] ut pro qualitate videlicet peccatorum, qualitas offeratur bonorum operum. Non enim par debet eſſe fructus boni operis, ejus, qui nihil, vel parùm deliquit, atque ejus, qui grandia commiſit. Ille tamquam nullius criminis ſibi conſcius uſum ſibi in rebus licitis præbet: hunc tamquam multis gravatum, etiam à licitis temperare oportet. In jubilæo [m] plena remiſſio præſtabatur. Unde per eum perfecta peccati remiſſio figuratur. Sacerdos ergo numerum annorum uſque ad jubilæum ſupputat, cùm ejus arbitrio Pœnitentiæ tempora definiuntur, quibus quiſque plenam peccati remiſſionem inveniat. Non enim (ſicut Heſychius ait ſuper eumdem locum [n]) ſtatim poſt definitam Pœnitentiam quiſque à peccato plenè mundatur. §. 14. Cùm ergo, ut ex præmiſſis colligitur, tempora Pœnitentiæ arbitrio Sacerdotis definiantur; evidentiſſimè apparet ſine confeſſione propriæ vocis peccata non dimitti. Quis enim tempora Pœnitentiæ alicui præfiget, niſi primùm peccata ſua ſibi manifeſtare curaverit. §. 15. Item [o] Taciturnitas peccati ex ſuperbia naſcitur cordis. Ideò enim peccatum ſuum quiſque celare deſiderat, ne iniquitas ſua aliis manifeſta fiat: ne talis reputetur apud homines foris, qualem ſe jamdudum exhibuit Divino conſpectui. Quod ex fonte ſuperbiæ naſci nulli dubium eſt: ſpecies etenim ſuperbiæ eſt ſe velle videri juſtum, qui peccator eſt; atque hypocrita convincitur, qui ad imitationem primorum parentum tergiverſatione verborum peccata ſua levigare contendit; vel ſicut Caïn [p], peccatum ſuum reticendo penitùs ſupprimere quærit. Ubi autem ſuperbia regnat, vel hypocriſis; humilitas locum habere non poteſt. Sine humilitate verò alicui veniam ſperare non licet. Nec ergo, ubi eſt taciturnitas confeſſionis, venia eſt ſperanda criminis. Probatur hoc idem autoritate

[l] *Luc.* 3.
[m] *Levit.* 25.
[n] *In lib.* 7. *ad c.* 25. *Leviticî*: & *ibi* in Gloſſa ordin. *habetur ſententia.*
[o] *Sent.* 4. *diſt.* 17.
[p] *Gen.* 4.

¶ CORR. ROM. α *Joannis Chryſoſtomi.*] Suprà *eâd. c. lachrymæ*, notatum eſt hæc eſſe verba B. Ambroſii, quem citat Magiſter ſententiarum.

β *Non linguâ.*] Græcè eſt, ψάλλων εἰ μὴ τῇ γλώττῃ, ἀλλὰ τῇ μνήμῃ, id eſt, *preces fundens, ſi minùs linguâ, at ſaltem memoriâ.*

γ *Et frequenter.*] συνήχως αὐτὰς προσφέρῃς τῷ Θεῷ, τὸ ὑπὲρ αὐτῶν δῦν, id eſt, *aſſiduè illa offeras Deo, & pro ipſis deprecaveris.*

δ *Unde evidentiſſimè.*] Loquitur ex perſona adverſam partem ſuſtinentis. Verè enim ex illis autoritatibus non hoc colligitur. Qui enim Sacerdoti tamquam Deo confitetur, is minimè dicitur ſe apud alios accuſare, ſed potiùs neſcientibus aliis ſeipſum punire. Ac manifeſtò Chryſoſtomus dicit id, quod nunc negatur dicere, *non dico, inquit, tibi; publica teipſum, neque, apud alios te accuſa.* Hoc enim ſecundum membrum valet idem, ac primum: ut apud alios ſe accuſare, ſit idem, quod ſeipſum publicare. Quare paulò poſt Gratianus ipſe hæc, quæ nunc afferuntur, refellit. *Econtrà ea, quæ in aſſertione, &c.*

ε *Quoniam iniquitatem.*] Hic, & in aliis duobus ſequentibus locis, non refert ipſa omnino verba B. Auguſtini, ſed ſententiam.

ζ *Levitico.*] Itidem & hoc loco refertur ſententia Levitici in *c.* 27. non ipſa verba, idémque paulò poſt fit de Heſychio.

LXXXVIII. AUGUSTINI, qui in libro de vera & falſa Pœnitentia, *c.* 10. ait. [fortè c. an. 428. *in Africa.*]

QUem pœnitet [q]; omnino pœniteat, & dolorem lachrymis oſtendat: repræſentet vitam ſuam Deo per Sacerdotem, præveniat judicium Dei per confeſſionem. Præcepit enim Dominus mundandis [r], ut oſtenderent [t] ora Sacerdotibus, docens corporali præſentiâ confitenda peccata, non per nuntium, non per ſcriptum manifeſtanda. Dixit enim [Ora monſtrate] & [Omnes] non unus pro omnibus: non alium ſtatuatis nuntium, qui pro vobis offerat munus à Moyſe ſtatutum [u]: ſed qui per vos peccaſtis, per vos erubeſcatis. Erubeſcentia enim ipſa partem habet remiſſionis. Ex miſericordia enim hoc præcepit Dominus, ut neminem pœniteret in occulto. In hoc enim quòd per ſeipſum dicit Sacerdoti, & erubeſcentiam vincit timore offenſi, ſit venia criminis. Fit enim per confeſſionem veniale, quod criminale erat in operatione: & ſi non ſtatim purgatur, fit tamen vitale α, quod commiſerat mortale. Multùm enim ſatisfactionis obtulit, qui erubeſcentiæ dominans, nihil eorum, quæ commiſit, nuntio Dei denegavit. Deus enim miſericors [u], & juſtus eſt: ſicut conſervat miſericordiam in juſtitia; ita & juſtitiam in miſericordia. Opus enim eſt miſericordiæ, peccanti peccata dimittere: ſed oportet, ut juſtus miſereatur juſtè. Oportet enim, ut non ſolùm, quid, ſed in quo doleat, conſideret; ſi dignus eſt, non dico, juſtitiâ, ſed miſericordiâ. Juſtitia enim ſola damnat: ſed dignus miſericordiâ eſt, qui ſpirituali labore petit gratiam. Laborat enim mens patiendo erubeſcentiam; & quoniam verecundia, magna eſt pœna; qui erubeſcit pro Chriſto, ſit dignus miſericordiâ. Unde patet,

[q] *Sent.* 4. *diſt.* 17.
[r] *al.* munda-tis.
[t] *Luc.* 17.
[u] *Levit.* 9.
[u] *al.* qui miſericors.